

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра педагогіки початкової освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор

“ ____ ” _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи спеціальної педагогіки
(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»
(шифр і назва напряму підготовки)

Спеціальність 013 «Початкова освіта»
(шифр і назва спеціальності)

Факультет Педагогічний
(назва факультету)

Івано-Франківськ – 2019 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи спеціальної педагогіки для бакалаврів за спеціальністю 013 «Початкова освіта»,

Робоча програма складена кандидатом педагогічних наук кафедри педагогіки початкової освіти **Матвєєва Н.О.**

Робоча програма схвалена на засіданні кафедри педагогіки початкової освіти (протокол №   1   від   28   серпня   2019 р.)

Завідувач кафедри _____ **Оліяр М.П.**

Затверджено науково-методичною радою педагогічного факультету (протокол №   1   від   30   серпня   2019 р.)

Голова науково-методичної ради

п
е
д
а
г

Директор / Декан

г
і
ч
н
о
г
о

п
і
д
п
и
с

Кондур О.С.

ф
а
к
у
л
ь
т
е
т
у

©
©

1. Опис навчальної дисципліни

К
о
н
д
у

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
Кількість кредитів: 3 Модулів: Змістових модулів:4	Галузь знань – 01 «Освіта/Педагогіка»	денна форма навчання	заочна форма навчання
		Вибіркова	
	Рік підготовки - IV		
	Спеціальність 013 Початкова освіта	Семестр – 8	
Лекції			
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва) З а Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4 а к і л ь к і с т ь	Освітній рівень: бакалавр	Практичні, семінарські	
		Самостійна робота:	
		год.	год.
		Індивідуальні завдання: год.	
		Вид контролю: екзамен	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

Для денної форми навчання – ауд. год. год. с.р. –

для заочної форми навчання – ауд. год. год. с.р. –%

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Основи спеціальної педагогіки» є нормативним документом ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», який розроблено кафедрою педагогіки початкової освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану спеціальності 013 «Початкова освіта» для студентів денної і заочної форми навчання.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати студент відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Основи спеціальної педагогіки», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання дисципліни - висвітлення основних мети, цілей, завдань спеціальної педагогіки; категорій та принципів спеціальної педагогіки, міжпредметних зв'язків; класифікації осіб з порушеннями розвитку; закономірностей та особливостей розвитку, виховання та навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку (порушення зору, слуху, мовлення, опорно-рухового апарату, затримка психічного розвитку, розумова відсталість, аутизм, складні порушення та ін.).

Завдання вивчення дисципліни:

- озброєння студентів теоретичними знаннями щодо загальної характеристики різних категорій дітей з психофізичними порушеннями, етіології, механізмів, симптоматики, класифікації, динаміки протікання даних порушень за умов цілеспрямованого навчання та виховання;
- ознайомити студентів зі станом соціальної політики України на сучасному етапі щодо розвитку спеціальної освіти, надання допомоги та освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами, їх захисту та ін.;
- ознайомлення з метою, завданнями, основними категоріями спеціальної педагогіки;
- формування у студентів понятійно-категоріального апарату дисципліни;
- набуття знань особливостей і специфіки діяльності спеціальних закладів освіти;
- ознайомити зі змістом педагогічної діяльності педагога;
- визначення потенційних можливостей розвитку особистості з порушеннями психофізичного розвитку за умови навчання у спеціальному навчальному закладі та під час відвідування масових шкіл;
- визначення основних підходів щодо підвищення ефективності спеціальної освіти в Україні на сучасному етапі;
- прогнозування перспектив розвитку системи спеціальної та інклюзивної освіти в Україні;

При вивченні курсу «Основи спеціальної педагогіки» бакалаври повинні оволодіти такими **уміннями та навичками**:

- аналізувати стан соціальної політики України щодо розвитку спеціальної та інклюзивної освіти;
- аналізувати стан досліджуваності проблеми; вивчати нові досягнення у галузі спеціальної педагогіки;
- опрацьовувати наукову та методичну літературу з проблем вивчення особливостей розвитку дітей з психофізичними порушеннями;
- вивчати передовий педагогічний досвід щодо навчання та виховання у школах з інклюзивним навчанням, спеціальних навчальних закладах;
- використовувати різні спеціальні технічні засоби, які допомагають дітям з порушеннями психофізичного розвитку в їх соціалізації та адаптації в умовах освітніх закладах;
- уміти визначити зміст, методи і оптимальні структурно-організаційні форми здійснення професійної діяльності з дітьми з особливими потребами;
- уміння проектувати індивідуальну освітню траєкторію учнів з особливими потребами;
- виявляти особливості та шляхи підвищення ефективності спеціальної освіти в Україні.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

знати:

- основні поняття дисципліни; загальні основи спеціальної та інклюзивної освіти в Україні;
- особливості професійної діяльності, процес навчання та виховання, розвитку та надання корекційно-розвиткової допомоги дітям з особливими потребами;
- зміст організації навчально-виховного процесу спеціальних закладів та ЗОШ з інклюзивним навчанням; створення розвивального середовища для дітей з особливими потребами;
- психолого-педагогічні умови щодо організації спеціальної освіти;
- зміст понять курсу;
- умови використання різних засобів, прийомів, методів та форм роботи учителя у процесі спеціальної освіти та корекційно-розвиткової роботи з учнями;

уміти:

- визначати основні відмінності щодо навчання, виховання та розвитку, реабілітації осіб з особливими потребами;
- збирати інформацію щодо нових розробок у галузі психолого-педагогічного супроводу навчання та виховання, розвитку та реабілітації осіб з особливими потребами та виокремлювати найбільш основну;
- вивчати передовий педагогічний досвід учителів-практиків, учителів-асистентів та соціальних педагогів щодо упровадження новітніх технологій у процесі освітньо-

виховної роботи з особливими школярами;

- вивчати кращий європейський досвід розвитку спеціальної освіти;
- реалізувати на практиці форми роботи з учнями з різними видами порушень розвитку;
- здійснювати психолого-педагогічний супровід особливих учнів;
- викремлювати найбільш ефективні досягнення у галузі спеціальної педагогіки, спеціальної психології, медицини тощо на сучасному етапі, які могли б мати місце у освітньо-виховному процесі шкіл тощо.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Тема 1. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі

Актуальні проблеми сьогодення щодо розвитку осіб з порушеннями

Система спеціальної освіти в Україні: характерологічні ознаки.

Модернізація освіти України: основні шляхи та засоби упровадження змін.

Тема 2. Історія становлення та розвитку спеціальної освіти

Зародження спеціальної освіти: історія відкриття перших спеціальних установ для осіб з порушеннями.

Соціум та люди з порушеннями розвитку.

Етапи становлення спеціальної освіти.

Розвиток спеціальної освіти 1970-х-1990х рр.

Актуальні проблеми сьогодення щодо системи спеціальної освіти.

Тема 3. Спеціальна педагогіка в системі наукових знань : теоретичні та методологічні основи

Зміст спеціальної педагогіки: альтернативні підходи.

Генезис наукових досліджень проблеми розвитку спеціальної освіти.

Загально-педагогічні принципи у спеціальній педагогіці.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Тема 1. Спеціальна педагогіка як наука: об'єкт, предмет, мета, основні категорії та завдання

Спеціальна педагогіка як наука. Актуальні питання спеціальної педагогіки.

Основні мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження

Категорії спеціальної педагогіки

Міжпредметні зв'язки спеціальної педагогіки.

Тема 2. Основні принципи корекційно-розвивальної роботи з учнями з порушеннями розвитку в загальноосвітньому просторі

Зміст та сутність корекційно-розвивальної роботи.

Мета та завдання корекційно-розвивальної діяльності педагогів з учнями з ООП.

Характеристика принципів спеціальної корекційно-розвивальної діяльності.

Тема 3. Діти з особливими потребами як суб'єкт спеціальної педагогіки.

Класифікація видів порушень психофізичного розвитку дітей

Зміст поняття «особливі потреби», «порушення розвитку».

Норма та відхилення від норми: характеристика порушень.

Розвиток психіки, емоційної та когнітивної сфери дітей з ООП.

Класифікація видів порушень психофізичного розвитку особистості.

Основні напрями та принципи роботи з дітьми з ООП

Тема 4. Психолого-педагогічна характеристика учнів із різними видами порушень розвитку: загальні та специфічні закономірності розвитку дітей з різними нозологіями

Діти з порушеннями слуху: симптоматика, специфіка порушення, закономірності розвитку

Діти з порушеннями зору: симптоматика, специфіка порушення, закономірності розвитку

Діти з порушеннями психічного розвитку та розладами аутистичного спектру: симптоматика, специфіка порушення, закономірності розвитку

Діти з затримкою розумового розвитку: симптоматика, специфіка порушення, закономірності розвитку

Діти з гіперактивністю та дефіцитом уваги: симптоматика, специфіка порушення, закономірності розвитку: симптоматика, специфіка порушення, закономірності розвитку

Діти з порушеннями опорно-рухового апарату: симптоматика, специфіка порушення, закономірності розвитку

Діти з порушеннями мовлення: види мовленнєвих порушень, симптоматика, специфіка корекційної роботи, закономірності розвитку особистості.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

Тема 1. Загальні вимоги до організації і змісту корекційно-розвивального педагогічного процесу: особливості реалізації завдань спеціальної освіти

Соціокультурні основи навчання та виховання дітей з порушеннями розвитку.

Основні вимоги до організації навчання дітей з порушеннями розвитку, що потребують корекційно-розвивального супроводу.

Специфіка діяльності команди фахівців щодо розвитку дітей зі складними видами порушень.

Тема 2. Вимоги щодо організації та здійснення психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями розвитку в загальноосвітньому просторі.

Зміст поняття психолого-педагогічний супровід учнів з ООП

Команда психолого-педагогічного супроводу учнів з ООП: особливості діяльності, завдання, напрями

Служби раннього втручання: основні завдання, принципи організації, технології.

Вимоги до організації психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями розвитку

Тема 3. Особливості індивідуалізації розвитку, навчання і виховання дітей з особливими потребами

Портфоліо учнів як засіб оцінювання індивідуальних досягнень
Особистісно-орієнтований підхід щодо навчання, виховання та розвитку осіб з порушеннями.
Специфіка складання психолого-педагогічної характеристики учня з порушеннями розвитку.
Діагностування рівня розвитку учнів з різними видами порушень.
Індивідуальна програма розвитку особистості з ООП.

Тема 4 Форми співпраці навчальних закладів та родин, що виховують дітей з порушеннями розвитку.

Надання ранньої допомоги родинам дітей з ООП.
Етапи раннього втручання.
Форми співпраці навчального закладу та сімей.
Індивідуальні програми раннього втручання.
Види терапій та їх використання у процесі розвитку дітей з порушеннями.

Тема 5. Використання інноваційних технологій навчання, виховання, розвитку та корекційно-розвивальної роботи з дітьми з особливими потребами

Професійна компетентність педагога у процесі навчання та виховання осіб з ООП
Сутність, структура та функції методів спеціального навчання
Критерії вибору методів та педагогічних технологій навчання осіб з порушеннями розвитку
Інноваційна діяльність педагога у роботі з учнями з порушеннями розвитку

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4

Тема 1. Професійний розвиток спеціального педагога

Основні завдання професійної діяльності спеціального педагога.
Специфіка педагогічної діяльності та вимоги до особистості педагога.
Самоосвіта та підвищення рівня професійної майстерності педагога як запорука успіху спеціального навчання осіб з порушеннями розвитку.

Тема 2. Передовий досвід спеціального навчання осіб з ООП. Видатні дефектологи та спеціальні педагоги та їх внесок у розвиток спеціальної педагогіки.

Передовий досвід європейських країн щодо становлення та розвитку спеціальної освіти.
Видатні дефектологи минулого та сучасності: внесок у розвиток спеціальної педагогіки.
Наукові дослідження про проблеми розвитку спеціальної педагогіки.

Тема 3. Сучасні системи освіти осіб з порушеннями розвитку.

Діяльність медико-соціальних-психолого-педагогічних пунктів: основні мета та завдання.
Види спеціальних установ та зміст діяльності (логопедичні пункти, ПМПК, ПМСЦ, діагностичні та реабілітаційні центри, служби раннього втручання)
Специфіка комплектування спеціалізованих установ.
Підготовка кадрів для спеціальних установ.

Структура навчальної дисципліни

5. Теми практичних занять (денна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
	Тема 1. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі	
	Тема 2. Історія становлення та розвитку спеціальної освіти	
	Тема 3. Спеціальна педагогіка в системі наукових знань : теоретичні та методологічні основи	
	Тема 4. Спеціальна педагогіка як наука: об'єкт, предмет, мета, основні категорії та завдання	
	Тема 5. Основні принципи корекційно-розвивальної роботи з учнями з порушеннями розвитку в загальноосвітньому просторі	
	Тема 6. Діти з особливими потребами як суб'єкт спеціальної педагогіки. Класифікація видів порушень психофізичного розвитку дітей	
	Тема 7. Психолого-педагогічна характеристика учнів із різними видами порушень розвитку: загальні та специфічні закономірності розвитку дітей з різними нозологіями	
	Тема 8. Загальні вимоги до організації і змісту корекційно-розвивального педагогічного процесу: особливості реалізації завдань спеціальної освіти	
	Тема 9. Вимоги щодо організації та здійснення психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями розвитку в загальноосвітньому просторі.	
	Тема 10. Особливості індивідуалізації розвитку, навчання і виховання дітей з особливими потребами	
	Тема 11. Форми співпраці навчальних закладів та родин, що виховують дітей з порушеннями розвитку.	
	Тема 12. Використання інноваційних технологій навчання, виховання, розвитку та корекційно-розвивальної роботи з дітьми з особливими потребами	
	Тема 13. Професійний розвиток спеціального педагога	
	Тема 14. Передовий досвід спеціального навчання осіб з ООП. Видатні дефектологи та спеціальні педагоги та їх внесок у розвиток спеціальної педагогіки.	
	Тема 15. Сучасні системи освіти осіб з порушеннями розвитку.	
	Разом:	

6. Самостійна робота (денна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
	Тема 1. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі	
	Тема 2. Історія становлення та розвитку спеціальної освіти	
	Тема 3. Спеціальна педагогіка в системі наукових знань : теоретичні та методологічні основи	
	Тема 4. Спеціальна педагогіка як наука: об'єкт, предмет, мета, основні категорії та завдання	

	Тема 5. Основні принципи корекційно-розвивальної роботи з учнями з порушеннями розвитку в загальноосвітньому просторі	
	Тема 6. Діти з особливими потребами як суб'єкт спеціальної педагогіки. Класифікація видів порушень психофізичного розвитку дітей	
	Тема 7. Психолого-педагогічна характеристика учнів із різними видами порушень розвитку: загальні та специфічні закономірності розвитку дітей з різними нозологіями	
	Тема 8. Загальні вимоги до організації і змісту корекційно-розвивального педагогічного процесу: особливості реалізації завдань спеціальної освіти	
	Тема 9. Вимоги щодо організації та здійснення психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями розвитку в загальноосвітньому просторі.	
	Тема 10. Особливості індивідуалізації розвитку, навчання і виховання дітей з особливими потребами	
	Тема 11. Форми співпраці навчальних закладів та родин, що виховують дітей з порушеннями розвитку.	
	Тема 12. Використання інноваційних технологій навчання, виховання, розвитку та корекційно-розвивальної роботи з дітьми з особливими потребами	
	Тема 13. Професійний розвиток спеціального педагога	
	Тема 14. Передовий досвід спеціального навчання осіб з ООП. Видатні дефектологи та спеціальні педагоги та їх внесок у розвиток спеціальної педагогіки.	
	Тема 15. Сучасні системи освіти осіб з порушеннями розвитку.	
	Разом:	

7. Методи навчання

- словесні (бесіда, розповідь, лекція); - наочні (спостереження, демонстрування);
- практичні (виконання вправ та завдань);
- проблемно-пошукові (самостійна робота, розв'язання проблемних завдань, аргументування, проблемне викладання);
- методи за логікою руху змісту навчального матеріалу (дедуктивні, індуктивні).

9. Методи контролю

- опитування;
- усний індивідуальний і фронтальний контроль;
- письмовий індивідуальний і фронтальний контроль;
- контрольньо-корекційна бесіда;
- виконання комплексних контрольних завдань;
- взаємоконтроль

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Екзамен

Тестування (самостійна робота)			Сума балів
Змістовий модуль 1			
Т 1	Т 2	Т 3	

Змістовий модуль 2					
Т 4	Т 5	Т 6	Т 7		
Змістовий модуль 3					
Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	
Змістовий модуль 4					
Т 13	Т 14	Т 15			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69		задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49		незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Конспекти лекцій з дисципліни.
2. Плани практичних занять.
3. Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів.
4. Засоби контролю й самоконтролю.
5. Комплекс літератури з дисципліни.

14. Рекомендована література Базова

1. Баєва Т.Ф. Корекційна педагогіка як галузь педагогічної науки // Освіта Донбасу. 2011. № 2 (145). С. 57 – 65.
2. Волошина О.В. Основи корекційної педагогіки. Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2012. 168 с.

3. Волошина О.В. Відхилення у поведінці учнів загальноосвітніх навчальних закладів як психолого-педагогічна проблема // Наукові записки. Серія: педагогіка і психологія. Державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Випуск 29. Вінниця, 2009 . С. 246-251.
4. Волошина О.В. Підготовка майбутніх учителів до інклюзивних форм роботи як нагальна потреба сучасної школи // Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології. Теоретичний та науково- методичний часопис. Том 1. Рівне, 2010. С. 253-258.
5. Волошина О.В. Корекційна робота з дітьми з синдромом дефіциту уваги як нагальна потреба сучасної школи// Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. Випуск 32.Вінниця, 2010. С. 257-261
6. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: [навчально-методичний посібник] / Л.Б. Люндквіст, В.В. Бурлака, А.Г. Шевцов [та ін.]. К.: Герб, 2007. 288 с.
7. Гаврись С., Григоренко є. Інформаційні технології у навчальній діяльності учнів допоміжної школи//Дефектолог. 2009. № 11. С. 18 – 20.
8. Давидюк М.О. Корекційна педагогіка: Хрестоматія. Вінниця: ТОВ «Фірма «Планер», 2011. 205 с.
9. Дегтяренко Т.М., Вавіна Л.С. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навчальний посібник. Суми: ВТД «Університетська книга». С. 33-64.
10. Данієлс Е. Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх класів / Е. Данієлс, К. Стаффорд. Львів: Тов-во «Надія», 2002. С. 37-54.
11. Дефектологічний словник: навч. пос./За ред. В.І.Бондаря, В.М. Синьова. К.: «МП Леся», 2011. 528 с.
12. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред.. В.Г.Кремень. К.: Хрінком Інтер, 2008. 1040 с.
13. Закон України «Про загальну середню освіту» //Відомості Верховної Ради України. 1999. № 28.
14. Закон України «Про освіту». Електронний ресурс. Режим доступу: https://urist-ua.net/закони/про_освіту/
15. Ілляшенко Т.Д. Аномальна дитина в школі / Т.Д. Ілляшенко, Н.М. Стадненко. Київ, 1995. 199с.
16. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. К. : Преса України, 1997. 80 с.
17. Концепція Нової Української Школи. Ел. ресурс. Режим доступу:
18. Краснова Н. П. Аналіз проблем ділового спілкування в соціально-педагогічній літературі// Соціальна педагогіка: теорія та практика.2012. № 4. С. 86-94.
19. Концепція спеціальної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку в найближчі роки та на перспективу / Академія педагогічних наук. Інститут дефектології / За ред. В. І. Бондаря, Л. С. Вавіної. К., 1996. 36 с.
20. Липа В. Основы коррекционной педагогики. Донецк: Лебідь, 2002. 327 с.
21. Луцько К.В. Концепція Державного стандарту спеціальної освіти дітей з особливими потребами // Дефектологія. 1999. № 4.
22. Мартинчук О.В. Генезис дослідницьких підходів до визначення поняття «освітня інтеграція дітей з психофізичними порушеннями // Тенденції розвитку вищої освіти в Україні: європейський вектор: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Ялта (21-22 березня 2013 року). – Ялта: РВНЗ КГУ, 2013. – Ч. 1. – С. 265-270.
23. Наказ Міністерства освіти і науки України від 02.12.2005 р. за № 691 «Про створення умов щодо забезпечення права на освіту осіб з інвалідністю»
24. Нова українська школа: poradnik для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
25. Основные принципы инклюзии. Иллюстрация [Электронный ресурс] // Сайт Региональной Общественной Организации Инвалидов (РООИ) «Перспектива». М., 2005. Режим доступа:

26. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / АПН України; Інститут спеціальної педагогіки; Луганський держ. педагогічний ун-т ім. Тараса Шевченка / В. І. Бондар (голов. ред.). Луганськ: Альма-матер, 2003. 436 с.
27. Специальная педагогика. / Под ред. Н.М. Назаровой. М. «Академия», 2000. 519 с.
28. Специальная педагогика: в 3 т.: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / под ред. Н.М. Назаровой. Т. 3: Педагогические системы специального образования. М.: Издательский центр «Академия», 2008. 400 с.
29. Спеціальна педагогіка : понятійно-термінол. слов. / за ред. В. І. Бондаря. Луганськ : Альма-матер, 2003. 436 с.
- 30.

Допоміжна література

1. Основы коррекционной педагогики : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / А. Д. Гонеев, Н. И. Лифинцева, Н. В. Ялпаева ; под. ред. В. А. Слостенина. 2-е изд., перераб. М. : Изд. центр «Академия», 2002. 270 с.
2. Пантонюк Т., Невмержицька О., Пантонюк М. Основи корекційної педагогіки: Навчально-методичний посібник. 2-ге видання, доповнене і перероблене. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2009. 324 с.
3. Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку / Міністерство освіти і науки України 15.09. 2008 № 852 // Дефектологія. 2009. № 3 (27). С. 11 – 20.
4. Про затвердження Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу- інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку : наказ / Міністерство освіти і науки України 15.09. 2008 № 852 // Дефектологія. 2009. № 3 (27). С.
5. Психологічна енциклопедія /авт.- упоряд. Степанов О. М. К. : «Академвидав», 2006. 424 с.
6. Реабілітаційний супровід навчання неповносправних дітей: методичний посібник/ Укл.: А. Луговський, М. Сварник, О. Падалка. Львів: Колесо, 2008. 144 с.
7. Педагогічний словник / За ред. М.Д. Ярмаченка. К.: Педагогічна думка, 2001. 516 с.
8. Пихтіна Н. П. Основи педагогічної техніки [Текст]: навч. посібник [Текст]. Рек. МОН. К. : ЦУЛ, 2013. 316 с.
9. План дій щодо запровадження інклюзивного навчання у дошкільних, загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах на 2009–2012 рр.
10. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами : навчально-методичний посібник у 9 книгах. Книга 1. Інклюзивна освіта: вибір батьків/ за заг. ред. Колупаєвої А.А. К. : ТОВ ВПЦ «Літопис-ХХ». 2010. 70 с.
11. Ратнер Ф.Л. Интегрированное обучение детей с ограниченными возможностями в обществе здоровых детей / Ф.Л. Ратнер, А.Ю. Юсупова. М.: Владос, 2006. 175 с.: ил.
12. Романко І. Комунікативна взаємодія вчителя й учнів як спосіб міжособистісних стосунків у навчально-виховному процесі // Українська мова і література в школі. Київ, 2012. № 7. С. 54 – 57.
13. Романчак Ж.І. Організаційно-методичні умови професійного співробітництва в інклюзивному навчальному закладі//Наша школа. 2014. № 4. С. 33 – 37.
14. Служинська З. Спадковість людини. Львів: Галицька видавнича спілка, 2012. 365с.
15. Саламанская декларация. Рамки действий по образованию лиц с особыми потребностями, принятые Всемирной конференцией по образованию лиц с особыми потребностями: доступ и качество. Саламанка. Испания, 7-10 июня 1994г. К., 2000. 21 с.
16. Синьов В.М. Основи дефектології: Навч. посібник / В.М. Синьов, Г.М. Коберник. К.: Вища шк., 1994. 143 с.
17. Синьов В. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні. / В. Синьов, А. Шевцов. «Дефектологія». 2004. № 2.
18. Социально-педагогическая интеграция. Первые шаги: толерантность - объединяем усилия. М.: Теревинф, 2001. 140 с.
19. Софій Н. Філософія інклюзивної освіти // Інклюзивна освіта: стан і перспективи розвитку в Україні. Науково-методичний збірник до Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ, 2007. С. 7 -14.

20. Синьова Є.П. Життєвий шлях особистості - сучасника епохи. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія. Випуск 15. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Внесок наукових шкіл НПУ імені М.П. Драгоманова у розвиток світової та вітчизняної дефектології", присвяченої 175 річниці НПУ імені М.П. Драгоманова та 70-річчю від дня народження академіка В.М. Синьова. Київ, 2010. С. 3-4.
21. Синьов В.М., Коберник Г.М. Основи дефектології: Навч. посібник К.: Вища шк., 1994.143 с.
22. Сучасні тенденції розвитку спеціальної освіти (українсько-канадський досвід): матеріали Міжнародної конференції/за ред. В.І.Бондаря, Р.Петришина. К.: Наук. Світ, 2004.200 с
23. Фуряєва, Т. В. Интеграция особых детей в общество // Педагогика. 2006. № 7. С. 29 - 38.
24. Хитрюк В.В. Основи інклюзивного образования [Електронний ресурс] : учеб.метод. комплекс / В.В. Хитрюк, Е.И. Пономарєва. – Барановичи: РИО БарГУ, 2014. (Електронная книга). 372 с.
25. Холковська І.Л. Корекційна педагогіка. Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2007.328 с.
26. Шевчук, Л.Е. Интегрированное обучение учащихся с особенностями развития в общеобразовательном учреждении [Текст] // Дефектология. 2004. № 6. С. 28 - 31.
27. Якса Н. В. Корекційна педагогіка : метод. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2006. 188 с.

Інформаційні ресурси:

[s](#)
 2. [tw](#)
 3. [h](#)
 4. [h](#)
 5. [w](#)
 6. [ixt](#)
[k](#)
[a](#)
[h](#)
[o](#)
[a](#)
[t](#)
[m](#)
[o](#)
[k](#)
[p](#)
[o](#)
[i](#)
[htm](#)
[h](#)
[u](#)
[s](#)
[i](#)
[c](#)
[h](#)
[n](#)
[d](#)
[php](#)
[w](#)
[i](#)
[d](#)
[c](#)
[c](#)
[c](#)
[o](#)
[m](#)